

همگون‌گزینی در جامعه ناهمگون: تبیین گرایش عام به همسان

همسری در بین جوانان ایرانی^۱

علی شکوری^۲، زینب شفیعی^۳

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۱۰ تاریخ پذیرش: ۹۵/۵/۲۳

چکیده

دغدغه ما از نگارش این مقاله پرکردن خلایی بود که از دو پژوهش پیشین ما پیدا شده بود. پس از مطالعه دو حوزه مرتبط با این موضوع (بازتولید محافظه‌کاری ارزشی و تفاوت‌های جنسیتی در همسریابی اینترنتی) به این نتیجه رسیدیم که محوریت بحث ترجیحات همسرگزینی جوانان ایرانی، با همگون‌گزینی آنان در جامعه‌ای ناهمگون است، که همین موضوع نیز دغدغه اصلی این مقاله به شمار می‌آید. بنابراین از آنجایی که تحلیل‌های جامعه‌شناختی بر مبنای نظریه همسان‌گزینی و یا همسان‌همسری بخش قابل توجهی از ادبیات مربوط به انتخاب همسر را به خود اختصاص داده است و با توجه به ظهور شکل‌های جدید همسریابی و ابعاد و اثرات مختلف آن مانند همسریابی اینترنتی در جامعه ایران این نکته حائز اهمیت است که بدانیم که آیا ترجیحات افراد در همسریابی اینترنتی در ایران نیز از الگوی رایج همسان‌گزینی تبعیت می‌کند یا خیر؟ و اینکه آیا پدیده عام و فراگیر همگون‌گزینی و همسان‌همسری در ترجیحات همسرگزینی افراد در دنیای واقعی، در بستر و فضای مجازی نیز قابل رویت است؟ برای پاسخ گفتن به این پرسش اساسی در این مقاله از داده‌های مندرج در پروفایل ۸۴ هزار کاربر سایت همسریابی طوبی بهره گرفته شده است و نتایج آن در قالب جداول آماری ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: همسریابی اینترنتی، همسان‌همسری، همسان‌گزینی، برترگزینی، ترجیحات همسریابی

۱. مقاله حاضر مستخرج از پایان نامه اینجانب با عنوان "سیاست ازدواج در ایران: مطالعه موردی ارزش‌ها و ملاک‌های همسریابی در سایت اینترنتی طوبی" (۱۳۹۲) می‌باشد.

shakoori@ut.ac.ir

۲. دانشیار گروه برنامه‌ریزی اجتماعی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)

Zeinab.shafiei@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی دانشگاه تهران

مقدمه

امروز "رابطه"، به رغم دیدگاه‌های نه چندان مثبت به آن، داغ‌ترین بحث هر کوی و برزن و ظاهراً تنها بازی با اهمیت جامعه است. در جهان فردیت بخشی بی‌امان ما، روابط هم خوبند و هم بد. روابط میان رویایی شیرین و کابوس در نوساند و معلوم نیست چه وقت یکی از این دو به دیگری بدل می‌شود. اکثر اوقات هر دوی آن‌ها با هم وجود دارند-البته در سطوح متفاوتی از آگاهی. در موقعیت سیال مدرن زندگی، روابط شاید شایع‌ترین، حادث‌ترین، حساس‌ترین و مسئله‌سازترین نمونه ناهمخوانی و چندگانگی باشند. می‌توان گفت به همین دلیل است که آنها با نهایت استحکام در کانون توجه افراد تقدیراً سیال مدرن قرار دارند و سرلوحه‌ی دستور کار زندگی آنان به شمار می‌روند (باومن، ۱۳۸۳: ۱۱). از میان مناسبات بی‌شمار انسانی، روابط عاشقانه همواره اهمیت زیادی در جامعه‌شناسی داشته است؛ اما آنچه که در دنیای امروز اهمیت زیادی دارد، تغییر شکل و ظاهر روابط است که با ورود اینترنت به زندگی روزمره افراد، فصل جدیدی از تغییرات در روابط گشوده است. این پدیده‌ی جدید و نوظهور، یعنی عصر اینترنت و فراگیری استفاده از آن، اثرات اجتماعی متفاوتی را در بخش‌های گوناگون به جای گذاشته که می‌توان به طیفی از تاثیرات گسترده (از مشارکت سیاسی تا جوامع محلی، سرمایه‌اجتماعی، نابرابری، سبک زندگی، روابط فردی و ازدواج و همسرگزینی) اشاره کرد (دوماجیو و همکاران، ۲۰۰۲). اینترنت ارتباطات را در شبکه‌های اجتماعی موجود کارآمدتر کرده و همچنین به طور چشمگیری بهره‌وری جستجو و یافتن افراد جدید در خارج از شبکه روابط اجتماعی موجود را بهبود بخشیده است. آنچه ما امروز در رابطه با روابط بین فردی و ترجیحات همسریابی در عصر اینترنت با آن روبرو هستیم، گویای این واقعیت است که افراد دیگر ناگزیر از انتخاب شریک زندگی و همسر بر اساس نزدیکی فیزیکی و بعد مکانی نیستند. در واقع بزرگ‌ترین مشکلی که در دوران پیش از اینترنت وجود داشت، محدودیت در انتخاب بود. با ظهور اینترنت، به جای استفاده از مقوله‌های از پیش تعریف شده، داده‌های قابل دسترس طبقه‌بندی شده‌ای وجود دارند که به وسیله کاربران می‌تواند جستجو گردد و بنابراین جستجو برای هر چیز غیرمعمولی به طور فزاینده‌ای کارآمدتر شده است. بنابراین در این مقاله برای مطالعه و پژوهش درباره شکل و سازوکار ترجیحات افراد در روابط عاشقانه و عاطفی، از میان انواع مختلف روابط اجتماعی روابط عاطفی انتخاب شده‌اند و از میان انواع مختلف روش‌های

استفاده از اینترنت، همسریابی اینترنتی انتخاب شده است. چرا که همسریابی اینترنتی اخیراً یک فعالیت رو به رشد در فضای مجازی است. وبسایت‌های همسریابی و دوست‌یابی فضایی را فراهم می‌کنند که در آنها افراد با آدم‌های جدیدی دوست می‌شوند و شرکای زندگی خود را از این طریق پیدا می‌کنند. برخی از کاربران اینترنت تجربه ملاقات با دوستان جدید از طریق اینترنت را دارند. برای برخی از کاربران اینترنتی یکی از اهداف استفاده از اینترنت توسعه روابط آنلاین‌شان و تبدیل این روابط به دوستی‌ها و تبدیل برخی از آنها به روابط رمانتیک است (کنوکس و همکاران، ۲۰۰۱).

بیان مسئله

این سوال که چه کسی با چه کسی ازدواج می‌کند از آغاز تا به امروز همراه مورد توجه علوم اجتماعی قرار داشته است. نظریه‌های جامعه‌شناختی معمولاً دو عامل را نام می‌برند که باعث انتخاب شریک زندگی می‌شوند. یکی از آنها ترجیحات انسان‌هاست و دومی موقعیت‌های اجتماعی (کالمینجن، ۱۹۹۸؛ استریوآ و والتوآ، ۲۰۱۳). ترجیحات توصیف‌کننده این موضوع مهم هستند که چه کسانی چه افرادی را جذاب می‌یابند؟ دو نظریه‌ای که در باب ترجیحات همسرگزینی وجود دارد یعنی نظریه مبادله اجتماعی و نظریه جذابیت هر دو به نحوی به همسان‌همسری و همگون‌گزینی اشاره دارند یعنی باید توجه داشت که ترجیح بهترین ارزش‌ها (مکانیزم مبادله اجتماعی) و جذب شدن به مشابهت‌ها هر دو همسان‌همسری را توضیح می‌دهند. به گونه‌ای که شاید بتوان گفت در دنیای نامتجانس و متنوع کنونی، شاید همسرگزینی یکی از حوزه‌هایی است که روابط همگرا و مشابه را بیشتر برجسته می‌سازد. مطالعات متعددی در کشورهای مختلف توسعه یافته و توسعه نیافته نشان می‌دهد که گرایش غالب افراد در گزینش همسر مورد علاقه به همسان‌گرایی است. علی‌رغم اختلافات و تنوع‌های زیادی که بین افراد و انتخاب‌های آنان در زندگی روزمره وجود دارد، اما در بحث همسرگزینی ما شاهد این هستیم که غالباً گزینش در بین افراد وجود دارد که آن‌ها را به سمت همگون‌گزینی و همسان‌همسری سوق می‌دهد. مطالعات اخیر بر روی ترجیحات همسرگزینی به این مهم اشاره دارند که افراد شریک‌های عشقی را با توجه به ویژگی‌های شخصیتی، جمعیت‌شناختی، موقعیت اجتماعی-اقتصادی و غیره خودشان، انتخاب می‌کنند. شباهت ممکن است یک مکانیزم بسیار مهم برای انتخاب همسر باشد. این واقعیت که افراد مشابه جذب یکدیگر می‌شوند سنگ بنای روان‌شناسی اجتماعی و همچنین نظریه

همسان‌همسری در جامعه‌شناسی است. توضیح روان‌شناختی آن این است که عدم پذیرش برخی از ارزش‌های بنیادین به معنای عدم پذیرش و یا رد خود فرد است و پذیرش آنها به معنای اعتبار خود است یعنی احساساتی که به فرد حق و حقوقی نیز می‌دهند (براز، ۲۰۱۰). در اصل این تشابه و مشابهت، هم در مورد دوستی و هم در مورد ازدواج مورد آزمایش قرار گرفته است. بایرن (۱۹۷۱) در مطالعاتش دریافته است که شباهت چیزی است که غریبه‌ها و بیگانگان را نسبت به یکدیگر جذب می‌کند. بسیاری از تحقیقات اخیر نشان داده‌اند که انتخاب همسر توسط انسان‌ها در بیشتر موارد تصادفی نیست. فرآیند انتخاب همسر می‌تواند مثبت باشد. یعنی افراد با کسانی جفت می‌شوند که خصوصیتی شبیه به خودشان دارند (اصل همسان‌همسری) و یا این فرآیند می‌تواند منفی باشد که در آن صورت افراد با کسانی جفت می‌شوند که کمترین تشابه و بیشترین خصوصیات متفاوت از خودشان را دارند (اصل تکاملی) (الوارز و جفی، ۲۰۰۴). بنابراین مطالعه بر روی همسان‌همسری و ناهمسان‌همسری، روند ازدواج با افراد مشابه و یا متفاوت را تحلیل می‌کند. از آنجایی که تحلیل‌های جامعه‌شناختی بر مبنای نظریه همسان‌گزینی و یا همسان‌همسری بخش قابل توجهی از ادبیات مربوط به انتخاب همسر را به خود اختصاص داده است و با توجه به ظهور شکل‌های جدید همسریابی و ابعاد و اثرات مختلف آن مانند همسریابی اینترنتی در جامعه ایران (رجوع شود به مقاله شکوری و شفیع؛ ۱۳۹۴، ۱۳۹۳) این نکته حائز اهمیت است که بدانیم که آیا ترجیحات افراد در همسریابی اینترنتی در ایران نیز از الگوی رایج همسان‌گزینی تبعیت می‌کند یا خیر؟ اینکه آیا پدیده عام و فراگیر همگون‌گزینی و همسان‌همسری در ترجیحات همسرگزینی افراد در دنیای واقعی، در بستر و فضای مجازی نیز قابل رویت است؟ علی‌رغم مطالعات و پژوهش‌های فراوانی که در سال‌های اخیر بر روی ازدواج و خانواده در ایران انجام شده است، مطالعه‌ای بر روی گرایش جوانان به همسان‌گزینی و ترجیحات همگون و ماهیت آنها در فضای مجازی نشده است و این مطالعه در پی پر کردن بخشی از خلاها و دغدغه‌های جامعه در حال تغییر ایران است. و به طور اخص این مطالعه در پی آن است که الگوی ترجیحات همسرگزینی را به لحاظ همگون و یا ناهمگون‌گزینی مطالعه کند و این کار را با تمرکز بر داده‌های اینترنتی انجام می‌دهد.

ضرورت پژوهش

دغدغه ما از نگارش این مقاله پر کردن خلاءای بود که از دو پژوهش پیشین ما پیدا شده بود. پس از مطالعه دو حوزه (بازتولید محافظه کاری ارزشی و تفاوت های جنسیتی) به این نتیجه رسیدیم که محوریت بحث ترجیحات همسرگزینی جوانان ایرانی مربوط است به همگون‌گزینی آنان در جامعه‌ای ناهمگون، که همین موضوع نیز دغدغه اصلی این مقاله به شمار می‌آید. به نظر می‌رسد تا زمانی که این رویدادها را به صورت تغییرات مجزا از هم نگاه کنیم و وسعت و معنی آنها را درک نکنیم، قادر نخواهیم بود برای آنها پاسخ‌های منسجم و کارسازی پیدا کنیم و قادر نخواهیم بود تجربه‌های پیشین و رخدادهای جدید را واقع‌بینانه تبیین کنیم تا اینکه راهکارهایی کارآمد را برای برون‌رفت از بحران‌ها و بن‌بست‌ها بیابیم. تمام اینها به چهارچوب روشی مناسب نیاز دارد که به نظر می‌رسد روند پژوهش رهنمود خوب روشی با توجه به ماهیت تحقیق دارد. به طور کلی ضرورت این پژوهش از چند جنبه قابل طرح است:

۱- از جنبه سیاستگذاری: با توجه به اینکه سیاستگذاری در مورد خانواده و ازدواج برای دولت‌ها همواره با اهمیت بوده است و با توجه به اهمیت نگرش‌ها، ارزش‌ها و ترجیحات جوانان برای همسرگزینی و ازدواج پژوهش حاضر در پی ارائه‌ی الگویی از همگونی و یا ناهمگونی ترجیحات همسرگزینی جوانان در دهه‌ی اخیر است تا در سیاست‌گذاری‌ها مورد توجه قرار گیرد.

۲- از جنبه علمی و مطالعاتی: همانطوری که در بخش پیشینه اشاره خواهیم کرد، نظیر این مطالعات که ترجیحات همسرگزینی جوانان در فضای مجازی را مطالعه می‌کند کم است و چگونگی و روند همگونی و یا ناهمگونی ترجیحات همسریابی جوانان به این صورت مطالعه نشده است و این پژوهش در نوع خود یک پدیده نادر است که در پی پر کردن این خلا می‌باشد.

سوالات پژوهش

- آیا الگوی همسرگزینی در ایران در بین جوانان در فضای مجازی از تئوری همسان‌همسری تبعیت می‌کند؟
- آیا الگوی همسرگزینی در ایران در بین جوانان در فضای مجازی از تئوری برترگزینی تبعیت می‌کند؟

پیشینه‌ی پژوهش

نتیجه برخی از تحقیقات نشان داده است که برخی از ویژگی‌های رمانتیک زوج‌ها شباهت زیادتری را نشان می‌دهند نسبت به افرادی که به صورت تصادفی زوج شده‌اند. همبستگی مثبت بین زوج‌ها یافت می‌شود در ویژگی‌های جمعیت شناختی-اجتماعی از جمله زمینه خانوادگی، رفتار، معاشقه، مشارکت اجتماعی، وابستگی و رفتار مذهبی، مفاهیم ازدواج (بورگس و والین، ۱۹۴۳) سن (برزسکی و سانکی، ۱۹۹۶؛ استو و همکاران، ۲۰۰۹؛ جافی و چاکون-پوگانا، ۱۹۹۵؛ ماسکی-تیلور، ۱۹۸۷؛ واتسون و همکاران، ۲۰۰۴) تحصیلات (برزسکی و سانکی، ۱۹۹۶؛ استو و همکاران، ۲۰۰۹؛ جافی و چاکون-پوگانا، ۱۹۹۵؛ ماسکی-تیلور، ۱۹۸۷؛ استونس، ۱۹۹۱؛ واتسون و همکاران، ۲۰۰۴) جهت‌گیری‌های سیاسی (واتسون و همکاران، ۲۰۰۴) مذهب (کالمینج، ۱۹۹۱؛ اورتگا و همکاران، ۱۹۸۸؛ واتسون و همکاران، ۲۰۰۴) موقعیت اجتماعی (جافی و چاکون-پوگانا، ۱۹۹۵؛ کالمینج، ۱۹۹۸؛ ماسکی-تیلور، ۱۹۸۷) قومیت (فری من، ۱۹۵۵) ملیت (جافی و چاکون-پوگانا، ۱۹۹۵) و محل جغرافیایی (ماسکی-تیلور، ۱۹۸۷). همسان‌همسری در برخی از ویژگی‌های شخصیتی هم وجود دارد به عنوان مثال در دلبستگی‌های افراد (بیرن و همکاران، ۱۹۶۷؛ کلر و همکاران، ۱۹۹۶؛ واتسون و همکاران، ۲۰۰۴)، در ۵ حوزه شخصیت به ویژه در برون‌گرایی، وجدان و باز بودن (گیوریس و همکاران، ۲۰۱۰)، در باز بودن و سازگاری (مک کری و همکاران، ۲۰۰۸) در منافع و علائق، احساس عدم امنیت، نظم و انضباط، آرامش و بی‌رحمی (لیتل و همکاران، ۲۰۰۶) و در توانایی‌های شناختی و هوش (آهرن و همکاران، ۱۹۸۶؛ گلیکسون و گولان، ۲۰۰۱؛ جونز، ۱۹۲۹؛ واتسون و همکاران، ۲۰۰۴). جالب توجه است که همسان‌همسری همچنین در اعتیاد به الکل (جاکوب و برمر، ۱۹۸۶). برخی از اختلالات روانی دیگر مثل اضطراب، افسردگی و اختلال هراس یا فوبیا نیز وجود دارد (ماس و همکاران، ۱۹۹۸؛ مک لور، ۱۹۹۵؛ مریکانگاس، ۱۹۸۲). همچنین گزارش شده است که زوج‌ها در خصوصیات ظاهری و فیزیکی نیز شبیه به همدیگرند (چامبرز و همکاران، ۱۹۸۶؛ کلر و همکاران، ۱۹۹۶؛ اسپولر، ۱۹۶۸). تحقیقات مختلفی تشابه‌هایی را بین زوج‌ها شناسایی کرده‌اند. مثل شباهت ادراک شده (به عنوان مثال از طریق قضاوت شباهت متقابل به وسیله ارزیاب خارجی) و شباهت اندازه‌گیری شده (به عنوان مثال شباهت مصاحبه شده به وسیله اندازه‌گیری صورت، بدن و یا شخصیت) (نوجو و همکاران، ۲۰۱۲). ترجیحات و صفات مشابه در بسیاری

از ویژگی‌ها (مثلاً ترجیح هم‌نژادی) در زوج‌های بالقوه در داده‌های زندگی واقعی نیز وجود دارند. مانند سرویس‌های دوست‌یابی و همسریابی آنلاین (هیچ و همکاران، ۲۰۱۰). به نظر می‌رسد که گرایش‌ها برای همسان‌همسری در برخی از ویژگی‌ها می‌تواند در طول زمان دچار نوسان شود. مجموعه‌ای از پیمایش‌های ملی ایالات متحده آمریکا بین سال‌های ۱۹۵۵ و ۱۹۸۹ که با هدف همسان‌همسری مذهبی و تحصیلی در بین زوج‌های ازدواج کرده انجام شده است، نشان می‌دهد که ازدواج درون‌گروهی بین پروتستان‌ها و کاتولیک‌ها افزایش یافته در حالی که ازدواج درون‌گروهی بین زوج‌ها با سطح تحصیلی متفاوت کاهش یافته است (کالمینجن، ۱۹۹۱). مطالعه‌ای دیگر نشان می‌دهد اهمیت چشم اندازهای اقتصادی برای انتخاب زوج در طول زمان افزایش یافته است (اسوینی و کانيسان، ۲۰۰۴).

مبانی نظری پژوهش

تبیین‌های نظری و مطالعات تجربی مختلفی در خصوص گرایش به همگون‌گزینی همسر وجود دارد که در زیر به مهمترین آنها می‌پردازیم. شاید نظریه‌های جامعه‌شناختی یکی از مهمترین نظریاتی باشد که به تبیین موضوع پرداخته است که بطور کلی به دو محور متفاوت اشاره دارد. (۱) تئوری ناهمسان‌همسری که شبیه به تئوری نیازهای مکمل است. از نظر پیروان این نظریه از جمله وینچ و کتسان نه شباهت و همسانی بلکه تفاوت و ناهمسانی و به ویژه صفات تکمیل کننده است که افراد را به وصلت با یکدیگر وا می‌دارد (ساروخانی، ۱۳۷۵: ۴۲). تنها تفاوتی که میان تئوری‌های مکمل و ناهمسان‌همسری وجود دارد، این است که در اولی بر نیازهای مکمل تاکید می‌شود ولی در دومی به صفات مکمل.

(۲) پیروان همسان‌همسری از جمله هیل، باورمن، لاک و برگس، کرکاف و دیویس معتقدند که افراد دارای ویژگی‌های مشابه، بیشتر تمایل دارند که با یکدیگر ازدواج کنند. البته میل به همسان‌همسری از آنجایی مجاز شناخته می‌شود که خانواده و اجتماعات خانوادگی از آن مستثنی شده و واحدهای اجتماعی بزرگتر مورد توجه قرار گیرند و گرنه اعضای یک خانواده بیشترین تشابه را در زمینه خانوادگی دارند (شهابی، ۱۳۷۱: ۹-۵۴). همه‌ی نظام‌های همسرگزینی به ازدواج همسان تمایل دارند و این خود نتیجه تمایل به معامله‌گری است یعنی با توجه به انواع مشخصات افراد همسان با یکدیگر ازدواج می‌کنند (گود، ۱۳۵۲: ۹۹). همسان‌خواهی از طریق قواعد درون همسری که در مقابل برون همسری قرار گرفته،

حمایت می‌شود (همان، ۱۳۵۲). در همه‌ی جوامع این قواعد وجود دارد حتی در جوامعی که مبنی بر آزادی، انتخاب فردی و حقوق برابر شهروندان است این واقعیت وجود دارد که افراد خواهان ازدواج با واجدین شرایط مشابه با خود می‌باشند، البته میل به همسان همسری از آنجایی مجاز شمرده می‌شود که خانواده و اجتماعات خانوادگی از آن مستثنی شده و واحدهای اجتماعی بزرگتر مورد توجه قرار گیرند (بلاد، ۱۹۶۰: ۲۸۰). همسان همسری یکی از مفاهیمی است که برای توصیف فرآیند انتخاب همسر در انسان‌ها به کار می‌رود. سیمونز (۱۹۸۷) همسان همسری را به عنوان "تمایل افراد برای انتخاب همسری شبیه به خودشان (همسان همسری مثبت) یا شخصی متضاد با خودشان (همسان همسری منفی)" تعریف می‌کند (چن ۲۰۰۵). بر این اساس افراد ترجیح می‌دهند همسری انتخاب کنند که بیشتر همسان و مشابه با خودشان باشد. مردم معمولاً تمایل دارند در بین گروه‌های اجتماعی خودشان یا با فردی که هم سطح با خودشان باشد ازدواج کنند. اگر چه ویژگی‌های بسیاری در انتخاب یک همسر نقش دارند؛ اغلب روان‌شناسان همسان همسری و درون همسری را با توجه به نژاد، قومیت، مذهب و جایگاه اجتماعی-اقتصادی مورد مطالعه قرار داده‌اند (کالمیچین، ۱۹۹۸). همسان همسری شامل ابعاد گوناگونی است که در ادامه به آن خواهیم پرداخت.

ابعاد نظریه همسان همسری

○ همسان همسری اجتماعی

پژوهش در مورد همسرگزینی نشان می‌دهد که معمولاً افراد ترجیح می‌دهند همسری را انتخاب کنند که از لحاظ ویژگی‌هایی مانند سن، نژاد و قومیت، تحصیلات و جایگاه شغلی با خودشان همسان باشند (اتکینسون و گلاس ۱۹۸۵؛ مورگان ۱۹۸۱ به نقل از مایرز ۲۰۰۸). اغلب افراد ترجیح می‌دهند همسری از درون گروه اجتماعی خودشان انتخاب کنند فردی که از لحاظ نژاد، پیشینه‌ی مذهبی، طبقه اجتماعی، مشابه خودشان باشد (یانسی، ۲۰۰۷). بسیاری از تحقیقات نشان می‌دهند که معمولاً بنیان ازدواج و انتخاب همسر بر اساس خصوصیات مشترک گذاشته می‌شود و در این زمینه بیشترین تأکید بر ویژگی‌هایی مانند نژاد، سن، جایگاه خانوادگی، سطح تحصیلات، موقعیت شغلی و مانند این‌هاست (مار، ۱۹۹۱؛ کالمیچین، ۱۹۹۱؛ چن، ۲۰۰۵). یکی از عواملی که توجه زیادی را در زمینه انتخاب همسر، به خود اختصاص داده‌است؛ شباهت زوجین در ویژگی‌هایی مثل نگرش‌ها، ارزش‌ها، علایق و ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد.

تحقیقات انجام شده در این زمینه نشان می‌دهند که طرفین تمایل دارند در بسیاری از زمینه‌ها مشابه یکدیگر باشند. با این حال در ابعاد گوناگون درجات متفاوتی از شباهت مشاهده شده است. مثلاً در زمینه‌ی ویژگی‌هایی مثل قومیت، سن، مذهب و نگرش‌ها میزان تشابه بسیار زیاد است (۵۰ تا ۸۰ درصد)، در زمینه‌ی تحصیلات، ارزش‌ها و علایق میزان شباهت متوسط بوده است (۲۰ تا ۵۰ درصد) و کمترین میزان تشابه در زمینه خصوصیات و ویژگی‌های شخصیتی (کمتر از ۳ درصد) دیده شده است (باس، ۱۹۸۵؛ ایپستین و گاتمن، ۱۹۸۴ به نقل از لئو، ۲۰۰۹). واتسون و همکاران (۲۰۰۴) با مشاهده‌ی یک گروه بزرگ از زوج‌هایی که به تازگی ازدواج کرده بودند دریافتند که زوجین در نگرش‌ها، علایق، ارزش‌ها و پیشینه خانوادگی به یکدیگر شباهت بیشتری داشتند تا در زمینه‌ی ویژگی‌های شخصیتی. بر این اساس به نظر می‌آید افرادی که از لحاظ نگرش‌ها، علایق و ارزش‌ها به یکدیگر شباهت دارند، بیشتر جذب یکدیگر می‌شوند. موراشتین (۱۹۷۰ به نقل از لئو، ۲۰۰۹) معتقد است که میزان شباهت در ابعاد مختلف ممکن است تأثیرات متفاوتی بر فرایند روابط افراد داشته باشد. شباهت در نگرش‌ها، ارزش‌ها و علایق یکی از مهمترین عوامل تأثیر گذار بر انتخاب همسر می‌باشد؛ زیرا این گونه شباهت‌ها از دیدگاه روان‌شناختی برای افراد پاداش‌دهنده هستند و پی بردن به آن‌ها آسان است. با این حال به نظر می‌رسد تشابه در ویژگی‌های شخصیتی در انتخاب همسر کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. تحقیقات انجام گرفته نشان می‌دهد در زوج‌های تازه ازدواج کرده و در زوج‌هایی که سال‌ها از ازدواج آن‌ها می‌گذرد، شباهت در نگرش‌ها و ارزش‌ها بسیار بیشتر از تشابه در زمینه‌ی ویژگی‌های شخصیتی بوده است (واتسون و همکاران، ۲۰۰۴). پایبندی به مسائل مذهبی، خویشاوندی، اشتراک فرهنگی، مذهبی و زبان مشترک، رضایت والدین و سطح تحصیلات از جمله شاخص‌های انتخاب همسر در اجتماعات مختلف مورد تأکید قرار گرفته‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که در بدو ازدواج دختران نسبت به پسران بیشتر وجود اشتراک فرهنگی، زبان مشترک و تحصیلات بالای پسران را به عنوان ملاک‌های انتخاب همسر مدنظر داشته‌اند (قاسمی تودشکچویی و دیگران، ۱۳۸۴). بر اساس تحقیقاتی که توسط جامعه‌شناس آمریکایی سترز صورت گرفته این نتیجه به دست آمده است که زنان و مردان دوست دارند همسر خود را از میان خانواده‌هایی انتخاب کنند که دارای منزلت شغلی مساوی یا نزدیک به هم باشند. شاخص طبقه اجتماعی در این تحقیق شغل پدر بوده است (ادری، ۱۹۶۰: ۱۵۷). هالینگزهد نیز در مطالعه

اش در آمریکا نتیجه گرفت که ۸۳٪ از ازدواج بین افراد همان طبقه یا طبقه مجاور بوده است و وقتی زنان با مردان طبقه دیگری ازدواج می‌کنند این مرد معمولاً از طبقه بالاتری است و ازدواجشان ناهمسان صعودی می‌باشد (گود، ۱۳۵۲: ۱۰۴). انکار وجود گروه‌های اجتماعی حتی در جامعه‌های صنعتی و مردم‌سالار و آزادی‌خواه روزگار ما نشدنی است لیکن چهره‌ای که امروز این گروه بندی‌ها و دسته‌ها به خود می‌گیرند با چهره‌هایی که در جامعه‌های گذشته داشته‌اند تفاوت دارد با توجه به وجود گروه‌های اجتماعی کمابیش بسته می‌توان گفت که باید به عواملی چون نزدیکی محل اقامت، خصوصیت جسمانی و سن، همگونی منزلت اجتماعی همسران را نیز بیفزاییم. گذشته از این گرایش افراد به انتخاب همسری که از گروه اجتماعی خود آنها باشد، اگر این پدیده را از دیدگاهی دیگر بنگریم می‌توان گفت ازدواج کسانی که ریشه‌ی اجتماعی همگونی ندارند بی‌داوم‌تر و آسیب‌پذیرتر است (ساروخانی، ۱۳۷۰). برای مثال ریگان (۱۹۹۸) دریافت که زنان و مردانی که از لحاظ درجه بندی خصوصیتی مانند جایگاه اجتماعی و مورد پسند بودن به خودشان رتبه‌ی بالایی داده بودند (چن، ۲۰۰۵). بیشتر کسانی را به عنوان شریک زندگی خود انتخاب می‌کردند که از لحاظ این ویژگی‌ها با خودشان مشابه باشد. بنابراین مشابهت‌های موقعیت اجتماعی و طبقه اجتماعی و خانوادگی افراد یکی از مهم‌ترین ملاک‌های افراد برای انتخاب همسر بالقوه به حساب می‌آید.

○ همسان‌همسری تحصیلی

میزان تحصیلات از عوامل تعیین‌کننده وجه اجتماعی است. لازم به یادآوری است که نوع تحصیلات مهم نیست آنچه در ازدواج مهم است سطح تحصیلات است (حسینی بیرجندی، ۱۳۸۰: ۴۵). حتی در جوامعی که در آن تحرک اجتماعی شدیدی وجود دارد و مهاجرت‌های حرفه‌ای پیوسته رو به فزونی است خاستگاه اجتماعی افراد همچنان میزان و نوع تحصیلات و امکان ادامه‌ی آن را مقید و مشروط می‌سازد. در نتیجه همگونی حرفه‌ای همسران مستلزم همتایی و تطابق سطح تحصیلات آنهاست. در فرانسه در ۶۶ درصد زناشویی‌ها همسران تحصیلاتی همسان داشته‌اند و اگر اندازه‌ی تحصیلات نزدیک به هم و مشابه را نیز به حساب آوریم این نسبت تا ۴۴ درصد افزایش خواهد یافت. کارلسون درباره‌ی ضرورت چنین همسانی از لحاظ فرهنگی معتقد است میان تعادل سطح تحصیلات ظاهری زن و شوهر و خرسندی زناشویی وجه مشترکی موجود نیست. ترمان این فرضیه را می‌پذیرد اما به نظر او هنگامی نیکبختی زنان کامل‌تر

خواهد شد که شوهر تقریباً ۵ سال بیشتر از آنها تحصیل کرده باشد. در این میان همایلتون بر خلاف عقیده‌این محققان معتقد است میان سعادت خانوادگی و همگونی تحصیلات بستگی مستقیمی وجود دارد (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۶۱-۶۰).

○ همسان همسری نگرشی

تشابه عقاید و نگرش‌ها فرصتی را برای گفتگو بین طرفین فراهم می‌کند، که باعث ایجاد تفاهم بیشتر می‌شود. در واقع، تشابه ارزش‌ها، نگرش‌ها و علایق، به عنوان پیش‌نیازی برای برقرار کردن ارتباط با دیگران محسوب می‌شود. از آن‌جا که در ازدواج، بیشتر فعالیت‌ها به هم پیوسته است، مانند بزرگ کردن فرزندان، خرید منزل، گذراندن اوقات فراغت، عدم شباهت در علایق و ارزش‌ها، ممکن است انجام این فعالیت‌های مشترک را دشوار کند. به طور کلی، بسیاری از مردم ترجیح می‌دهند با فردی با دارا بودن علایق مشابه ازدواج کنند زیرا این امر آن‌ها را قادر می‌سازد که همان سبک و شیوه‌ی زندگی معمول و همیشگی خود را در ازدواجی که مقبولیت اجتماعی و محبت به همراه دارد، ادامه بدهند (کالمیجین، ۱۹۹۸). سولیوان (۲۰۰۱) در مطالعه‌ای در زمینه‌ی نقش مذهب و ازدواج در دانشگاه‌های کالیفرنیا نتیجه گرفت که باورهای مذهبی برخلاف سایر ملاک‌های زودگذر اثر طولانی تری در تحکیم روابط زناشویی دارد (امینی، ۱۳۸۰: ۱۰۰). آموزه‌های مذهبی و دینی اسلام هم نظریه همسان همسری را تصدیق می‌کنند. از منظر دینی و از دیدگاه ائمه (ع) انسان باید بداند با چه کسی می‌خواهد تا آخر عمر همدم و شریک باشد. امام صادق (ع) در همین رابطه فرموده‌اند: نیک بنگر که خود را در چه جایگاهی می‌گذاری و چه کسی را شریک مال و دین و اسرار خود می‌سازی. اگر از این کار ناگزیر هستی، دوشیزه‌ای پیدا کن که خوش رفتار و نیک خلق باشد. و در جایی دیگر می‌فرماید: زن همانند گردنبد است نیک بنگر که چه گردنبدی به گردنت می‌آوری (ملکوتی فر، ۱۳۷۹). اسلام ملاک‌های همسرگزینی و ویژگی‌های همسر مناسب را این چنین برمی‌شمارد. سنخیت بین زن و مرد: زن و مرد باید علاوه بر توجه به ظواهر، از حالات و سیرت هم آگاه باشند؛ زیرا قریب نیمی از اختلافات خانوادگی که به عدم تفاهمات کلی مربوط می‌شود و علت عمده‌ی طلاق‌ها و جدایی‌ها، عدم توجه طرفیت به سیرت یکدیگر است. مهم‌ترین ملاکی که باید در مورد سیرت افراد مورد ملاحظه قرار گیرد باز به مساله دین و اخلاق بر می‌گردد. روایاتی مانند: اگر دین و اخلاق خواستگار پذیرفتید به او پاسخ مثبت دهید و این که از امام صادق نقل شده که زن آگاه با

معرفت باید همسر مرد آگاه و با معرفت گردد؛ همه نشانگر توجه به مساله سیرت است (همان، ۱۳۷۹).

○ همسان‌همسری زیست شناختی

برخی از تحقیقات بیان کرده‌اند که افراد با داشتن جذابیت‌های ظاهری مشابه، اغلب به سوی یکدیگر کشیده می‌شوند. دیاکس و رایتسمن (۱۹۸۴ به نقل از مایرز ۲۰۰۸) معتقدند که شباهت در میزان جذابیت ظاهری بین دو نفر از اهمیت زیادی برخوردار است. پژوهش‌های انجام گرفته در زمینه همسان‌همسری نشان می‌دهند که مردم معمولاً به سوی افرادی جذب می‌شوند که از لحاظ میزان زیبایی ظاهری تقریباً در یک سطح باشند. به طور خلاصه ما افراد خیلی جذاب را بیشتر ترجیح می‌دهیم، اما حقیقت این است که در هنگام انتخاب همسر فردی را انتخاب می‌کنیم که از لحاظ جذابیت و زیبایی با ما در یک سطح باشد. یکی از دلایل احتمالی این که چرا جذب کسانی می‌شویم که از لحاظ فیزیکی شبیه ما هستند؛ این است که ارزش آن‌ها در مبادله‌ی اجتماعی برابر با ارزش ما است. در نتیجه کمتر احتمال دارد ما را طرد کنند. به عبارت دیگر، ما یاد می‌گیریم که در روابط عشقی خود کسی را که از لحاظ جذابیت ظاهری خیلی برتر از خودمان است، انتخاب نکنیم. نام این گرایش انسان‌ها به کسانی که خصوصیات شبیه خودشان دارند، فرضیه همتایابی است و ظاهراً بین انسان‌ها مشترک است (استایلز و همکاران، ۱۹۹۶). در مورد سن که یکی از ویژگی‌های جسمانی است نیز نظرات گوناگون وجود دارد آلن ژیرار می‌نویسد آگاهی‌های جمعیت شناسانه درباره‌ی سن همسران به هنگام زناشویی آموزنده است و می‌دانیم که بیشتر اوقات افرادی با هم پیوند زناشویی می‌بندند که از لحاظ سنی به هم نزدیک باشند (شهابی، ۱۳۷۱؛ بلا، ۱۹۶۰).

به طور کلی بر اساس آنچه تاکنون در مورد همسان‌گزینی گفته شد و در چهارچوب اصل همسان‌همسری، این نظریه مبتنی است بر فرضیه‌ای که بر اساس آن افراد با شریک‌های عشقی که با صفات فردی و عمومی‌شان همخوانی دارند، جفت می‌شوند (برزکی و همکاران، ۲۰۰۴). همسان‌همسری در افراد می‌تواند نتیجه بسیاری از مکانیزم‌ها باشد. برای مثال شرکای عشقی می‌توانند به دلیل تاثیر عامل مجاورت به یکدیگر شبیه باشند. کالمین و فلف (۲۰۰۱) بستر ملاقات را برمی‌شمارند (محل کار، مدرسه، همسایگی، شبکه‌های خانوادگی و انجمن‌های خیریه) و سپس در هر زمینه و بستری همسان‌همسری را با ۵ نوع صفت تحلیل می‌کنند: سن،

تحصیلات، طبقه اجتماعی اکتسابی، طبقه اجتماعی بدو تولد، زمینه های مذهبی. همسان‌همسری در بخش عمده‌ای از این صفات به طور مثبتی با زمینه تحصیل در ارتباط است. علاوه بر این زمینه محل کار با همسان‌همسری در طبقه اجتماعی اکتسابی همسایگی ها و شبکه‌های خانوادگی در ارتباط است. این نتایج نشان می‌دهد که انواع مختلفی از زمینه‌ها و بسترهای ملاقات وجود دارند که می‌توانند به ظهور همسان‌همسری بیانجامند. بنابراین بر اساس این دیدگاه باید گفت که فضای مجازی و وب سایت‌های همسریابی نیز می‌توانند در نقش یک بستر و زمینه اجتماعی فرصت را برای ملاقات افرادی که ویژگی‌ها و ترجیحات مشابهی دارند فراهم کند. ترجیحات و یا صفات مشابه در بسیاری از ویژگی‌ها (مثل ترجیح هم نژادی) در زوج‌های بالقوه در داده‌های زندگی مجازی یعنی همان سرویس‌های دوست‌یابی و همسریابی آنلاین، نیز وجود دارد (هیچ و همکاران، ۲۰۱۰). اما در مورد ترجیحات همسریابی در مراحل مختلف رابطه، از قرار ملاقات گرفته تا ازدواج اصل همسان همسری قابل رویت است. بلکول و لیچر (۲۰۰۴) که در مورد دوستیابی، هم‌خانگی و ازدواج مطالعه کرده‌اند، این فرضیه را مطرح می‌کنند که روابط زوج‌های ناهمسان و روابط همخانگی سریع‌تر پایان می‌پذیرد در حالی که زوج‌های همسان فرآیند ازدواج را طی می‌کنند (بلکول و لیچر، ۲۰۰۴). باید توجه داشت که تحقیقات مختلفی شباهت‌های گوناگونی را بین زوج‌ها شناسایی کرده‌اند مثل شباهت ادراک شده از طریق قضاوت شباهت متقابل به وسیله ارزیاب خارجی و شباهت اندازه‌گیری شده مثل شباهت مصاحبه شده به وسیله اندازه‌گیری صورت، بدن و یا شخصیت افراد (نوجو و همکاران، ۲۰۱۲). اما آنچه با اهمیت به نظر می‌رسد این است که گرایش‌ها برای همسان‌همسری در برخی از ویژگی‌ها می‌تواند در طول زمان دچار نوسان شود. مجموعه‌ای از پیمایش‌های ملی ایالات متحده آمریکا بین سال‌های ۱۹۵۵ و ۱۹۸۹ که با هدف همسان‌همسری مذهبی و تحصیلی در بین زوج‌های ازدواج کرده انجام شده است، نشان داده است که ازدواج درون گروهی بین پروتستان‌ها و کاتولیک‌ها افزایش یافته در حالی که ازدواج درون گروهی بین زوج‌ها با سطوح تحصیلی متفاوت کاهش یافته است (کالمینجن، ۱۹۹۱). مطالعه‌ای دیگر نشان می‌دهد اهمیت چشم اندازهای اقتصادی برای انتخاب زوج در طول زمان افزایش یافته است (اسوینی و کانسان، ۲۰۰۴). نکته با اهمیت بعدی در مورد نظریه همسان‌همسری این است که همسان‌همسری می‌تواند به عنوان نتیجه‌ای از ترجیحات خود مشابهتی در نظر گرفته شود. برای

مثال گزارش شده است که چهره‌های مشابه برای افراد، جذاب‌ترند تا چهره‌هایی که ویژگی‌های متفاوتی دارند (برای مثال نوجو و همکاران، ۲۰۱۲). سومین نکته‌ای که در مورد همسان‌همسری اهمیت دارد این است که این فرایند می‌تواند محصول یک جانبه رقابت برای به دست آوردن شرکای مورد علاقه باشد که مطالعات اخیر به این ارزش شریکیابی پرداخته‌اند (بارس و گی، ۲۰۰۴؛ مایز و همکاران، ۲۰۰۹). رگان (۱۹۹۸) نشان داده است که افراد بر اساس ارزش همسرگزینی مایل به ایجاد قرابت بین شریک ایده‌آل و شریک واقعی‌شان هستند. برای مثال ممکن است شرکا به طور مشابهی جذاب باشند نه بر اساس ترجیحات و انتخاب‌های خودشان بلکه به دلیل ماهیت رقابتی انتخاب شرکا. بنابراین افراد باید خواسته‌های خودشان را با ارزش‌های همسریابی خودشان سازگار کنند. و دست آخر همسان‌همسری بین زوج‌ها می‌تواند به دلیل همگرایی باشد (زوج‌ها در طول زمان شبیه‌تر می‌شوند). بنابراین اثر همسان‌همسری در روابط بلندمدت این سوال را مطرح می‌کند که آیا افراد بر اساس شباهت‌های فردی همسرگزینی می‌کنند و یا پس از زندگی مشترک شبیه هم می‌شوند؟ (گریفیس و کانز، ۱۹۷۳؛ هینس، ۱۹۸۹؛ زاجون و همکاران، ۱۹۸۷). مطالعه‌ای عمیق در این مورد نشان داده است که سطح شباهت در ویژگی‌های فردی بین زوج‌ها بین اولین سال زندگی و بیستمین سال ازدواج فرقی نمی‌کند (کاسپی و همکاران، ۱۹۹۲ به نقل از بلسکی-رنچک و همکاران، ۲۰۰۹). بلسکی-رنچک و همکاران (۲۰۰۹) این نتایج را با مطالعه بر روی زوج‌های ازدواج کرده و ازدواج نکرده‌ای که حداقل ۱۱ ماه با یکدیگر آشنا بوده‌اند و ملاقات داشته‌اند نشان داده‌اند. زوج‌های مورد مطالعه آنها در ارزیابی خود و در جذابیت و دیدگاه‌هایشان نسبت به سیاست و دین مشابه بوده‌اند. به طور مشابهی بر اساس پژوهش‌هایی که بر روی زوج‌های شبیه به هم در ویژگی‌های فیزیکی در شش ماه اول ازدواج انجام شده است، شباهت فیزیکی در این زوج‌ها از انتخاب اولیه شریک زندگی منتج شده است نه از شباهت تدریجی، دو طرفه بعد از ازدواج (پنوک-رومان، ۱۹۸۴). بنابراین شواهد معید وجود همسان‌همسری در بین زوج‌هاست (مک ری و همکاران، ۲۰۰۸؛ واتسون و همکاران، ۲۰۰۴؛ زیسچ و همکاران، ۲۰۱۱).

چهارچوب نظری پژوهش

مطالعه دیدگاه‌های صاحب‌نظران در زمینه همگون‌گزینی در ترجیحات همسریابی و تشخیص الگوهای همسرگزینی در سایت همسریابی موردنظر و تعاریف هر یک از این مفاهیم، ما را

یاری می‌دهد تا بتوانیم چهارچوب تحلیلی مناسبی را تدوین کنیم. آنچه از مطالب ذکر شده می‌توان به صورت اجمالی جمع بندی کرد. اشاره به این امر دارد بیشتر صاحب نظران بر این باورند که بیشتر مشکلات زناشویی و ازدواج که گاهی نیز ممکن است به طلاق بیانجامد ریشه در همسرگزینی و انتخاب نادرست همسر دارد. از همین روست که بحث همسرگزینی و ملاک‌های همسریابی برای افراد و در سطح کلان‌تر برای دولت‌ها و جامعه نیز اهمیت دارد. الگوهای همسرگزینی بر ازدواج و کیفیت زناشویی و دوام و بقای زندگی تاثیر با سزایی دارد. از میان نظریه‌های گوناگونی که الگوها و دلایل همسرگزینی را تشریح می‌کنند نظریه‌ی همسان‌همسری موفقیت همسرگزینی و به طبع آن موفقیت در ازدواج را منوط به این می‌داند که افراد فردی را برای ازدواج و زناشویی انتخاب کنند که همسان آنها در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، عقیدتی، روان‌شناختی، جغرافیایی و غیره باشد. بر طبق این نظریه افراد به طرف کسانی جذب می‌شوند و کسانی را انتخاب می‌کنند که به خودشان شبیه باشند. از طرف دیگر نظریه‌ی برترگزینی نقطه‌ی مقابل همسان‌همسری قرار دارد و اظهار می‌دارد که افراد به دنبال کسانی می‌گردند که از خودشان برتر و بالاترند و کاستی‌ها و نقص‌هایی که خودشان دارای آن هستند در شریکشان وجود نداشته باشد. در این میان برخی از صاحب نظران عقیده دارند افراد هیچ‌گاه به ایده‌آل‌ها و همسری که دارای خصوصیات آرمانی که آنها در ذهن می‌پروراند نخواهند رسید و واقعیت به گونه‌ای دیگر رقم خواهد خورد. این مدعا گواه و تأکیدی است برای الگوی همسان‌همسری. علاوه بر این دین ما اسلام نیز الگوی همسان‌همسری را تأیید می‌کند و یکی از ویژگی‌های مهم و ضروری مرد و زن برای ازدواج را سنخیت داشتن و هم‌کفو بودن مرد و زن ذکر می‌کند.

در این میان آنچه با اهمیت به نظر می‌رسد این است که جامعه‌ی ایران طی دهه‌های اخیر با تحولات چشم‌گیری روبرو بوده است. انتخاب همسر و ازدواج از دیر باز یکی از وظایف خانواده‌ها و عرصه‌ی حضور و دخالت آنها بوده است. اما امروزه با نفوذ شدید وسایل ارتباط جمعی از جمله اینترنت در میان جوانان ایرانی شاهد بروز تغییراتی نه فقط در بعد نگرش‌ها و ارزش‌ها بلکه در بعد رفتارها و کنش‌ها هستیم. امروزه جوانان خواهان انتخاب‌های فردی و خودانتخابی در ازدواج و همسرگزینی هستند تا دگرانتخابی. از همین رو است که سایت‌های همسریابی طی سال‌های اخیر رونق چشم‌گیری در کشور ما داشته‌اند و بر شمار و تعداد آنها روز

به روز نیز افزوده می‌شود. بر خلاف این باور عمومی که ذکر می‌کند ترجیحات همسریابی جوانان ایرانی در محیط‌های مجازی از الگوی همسان‌همسری تبعیت نمی‌کند و بیشتر گرایش به طرف الگوی برترگزینی دارند یعنی جوانان به دنبال فردی هستند که با ویژگی‌های اقتصادی اجتماعی عقیدتی‌شان مشابه نیست و بیشتر به دنبال همسری ایده‌آل با خصوصیات برترند که این امر خود می‌تواند مشکلات زناشویی عصر حاضر، مشکل بالا رفتن سن ازدواج در میان جوانان، بالا رفتن نرخ طلاق در کشور را توجیه کند؛ این مقاله در پی آزمون الگوی همسان‌گزینی جوانان ایرانی در محیط مجازی است.

روش‌شناسی پژوهش

یکی از متداول‌ترین روش‌های مطالعه تجربی در جامعه‌شناسی و بسیاری از رشته‌های علوم اجتماعی و همچنین در بخش‌های کاربردی، روش پیمایش است. بنابراین در این پژوهش به منظور مطالعه همسانی ترجیحات همسرگزینی در ایران در سال ۱۳۹۰ در بین کاربران سایت همسریابی طوبی از بین روش‌های متعدد موجود، بر اساس ماهیت موضوع تحقیق، کثرت متغیرهای اثرگذار و محدودیت‌های موجود، روش پیمایش انتخاب گردیده است. جامعه آماری این پژوهش را کاربران سایت همسریابی طوبی در سال ۱۳۹۰ تشکیل می‌دهند. سایت همسریابی طوبی یکی از سایت‌های همسریابی در ایران به شمار می‌آید که از سال ۱۳۸۸ شروع به فعالیت کرده است. این سایت نسبت به سایر سایت‌های همسریابی آن زمان، تعداد کاربر بیشتری را دارد و شناخته شده تر است. از طرفی دیگر این سایت بر خلاف برخی از سایت‌های همسریابی که در ازای دریافت وجه اطلاعات و راهنمای در اختیار کاربران قرار می‌دهند یک شبکه‌ی اجتماعی است که افراد در آن خود را معرفی می‌کنند و خود به دنبال فرد مناسب برای آشنایی و ازدواج می‌گردند و سایت هیچ‌گونه دخالتی در پیوند دادن افراد به هم و دادن اطلاعات به آنها ندارد. از آنجایی که به اطلاعات تمام کاربران سایت همسریابی طوبی در سال ۱۳۹۰ که تعداد آنها معادل ۸۴۰۰۰ نفر (هشتاد و چهار هزار نفر) بوده است، دسترسی وجود داشته و امکان تحلیل همه‌ی داده‌ها وجود داشته است، تصمیم گرفته شد از روش تمام‌شماری استفاده شود و نمونه‌ای تعیین نشود. بنابراین این پژوهش بر مبنای تمام‌شماری و سرشماری انجام شده است. در این پژوهش در ابتدا داده‌ها که به صورت پروفایل‌های اینترنتی از طریق پاسخگویی کاربران به پرسشنامه‌ی از پیش تعیین شده‌ی سایت طوبی وجود داشت گردآوری شد. سپس، توسط نرم

افزارهای گوناگونی مانند Sequel pro و R پالایش گردید و سپس به محیط spss وارد شد. پرسشهای پرسشنامه ی از پیش طراحی شده شامل ترکیبی از مشخصه‌های فردی، روان‌شناختی، زیستی، اجتماعی، اقتصادی، عقیدتی، فرهنگی بود. در طراحی پرسشنامه سعی شده بود که پرسش‌ها هم به صورت باز و هم بسته (با گزینه) و هم در قالب طیف لیکرت (همراه با گویه) طراحی شده باشند. بر این اساس می‌توان ادعا کرد که داده‌ها از خصلت تمام‌شماری برخوردارند چرا که اطلاعات همه کاربران سایت طوبی را برای تحلیل در نظر گرفته ایم. در عین حال نمی‌توان به آن نمونه آماری گفت چرا که بر اساس روندهای مرسوم نمونه‌گیری انجام نشده است. در این پژوهش برای سنجش اعتبار پرسشنامه از اعتبار صوری استفاده شده است. از این رو پرسش‌های پرسشنامه از پیش طراحی شده که حاوی پرسش‌های باز و بسته و طیف لیکرت بود، چندین بار به محققان و اساتید زیربط ارجاع داده شد. و معنای مرسوم در آن مورد تایید قرار گرفت. و اما از آنجا که داده‌ها بر اساس پرسشنامه از پیش تعیین شده بدست آمده است و خصلت ناپارامتریک دارند بنابراین بحث از پایایی در اینجا بی‌ربط است. در عین حال چون اطلاعات کاربران سایت طوبی تمام شماری شده‌اند بنابراین احتمال آنکه داده‌های آتی با کاربرد چنین پرسشنامه‌ای تکرار شود زیاد است و بر این اساس می‌توان ادعا کرد که پایایی نتایج این تحقیق نیز در حد قابل قبول می‌باشد. در مورد تعریف عملیاتی متغیر پژوهش باید گفت که مقصود ما از همسان‌همسری در این پژوهش همان واقع‌گرایی است. این واقع‌گرایی به معنای واقع‌گرایی در ارزش‌های همسرگزینی است. یعنی افراد دارای‌ها و کاستی‌های خود را بدانند و بر اساس آن، ارزش‌های همسرگزینی خود را مشخص کنند. نظریه‌ی همسان‌همسری که در بخش ادبیات پژوهش به طور مفصل به آن پرداخته شد ناظر بر همین موضوع است: افراد ترجیح می‌دهند همسری انتخاب کنند که بیشتر همسان و مشابه با خودشان باشد. مردم معمولاً تمایل دارند در بین گروه‌های اجتماعی خودشان یا با فردی که هم‌سطح با خودشان باشد ازدواج کنند. اگر چه ویژگی‌های بسیاری در انتخاب یک همسر نقش دارند؛ اغلب روان‌شناسان و جامعه‌شناسان همسان‌همسری را با توجه به نژاد، قومیت، مذهب و پایگاه اجتماعی-اقتصادی، ویژگی‌های فردی مورد مطالعه قرار داده‌اند (کالمینجن، ۱۹۹۸). پس در این پژوهش با توجه به داده‌های در دسترس، برای سنجش نظریه‌ی همسان‌همسری در بین کاربران سایت همسریابی طوبی میزان همبستگی پایگاه اقتصادی-اجتماعی و ویژگی‌های فردی اظهارشده افراد را با پایگاه

اقتصادی-اجتماعی و ویژگی‌های فردی اظهارشده همسر دلخواهشان به دست می‌آوریم. اگر افراد با دارا بودن قومیت، مذهب و پایگاه اقتصادی-اجتماعی (تحصیلات، درآمد) خاص همسری با قومیت، مذهب و پایگاه اقتصادی-اجتماعی (تحصیلات، درآمد)، ویژگی‌های فردی (مانند: مهربانی، اهل سفر و تفریح بودن و غیره) مانند خودشان بخواهند الگوی همسرگزینی آنان همسان‌همسری است.

یافته‌های پژوهش

همان گونه که پیش از این در قسمت ادبیات نظری بیان شد همسان‌همسری براساس تعریف رسمی، ازدواجی است بین افرادی که به یکدیگر در برخی از جهات بسیار مهم فرهنگی شبیه هستند و بر این اساس همگون‌گزینی در ترجیحات همسریابی به معنی جفت شدن افراد بر اساس تشابه‌های فرهنگی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی آنان است. از این رو برای سنجش هم‌تغییری پایگاه‌های اقتصادی-اجتماعی افراد با پایگاه‌های اقتصادی-اجتماعی همسر مطلوب آنها، سنجه‌هایی مانند سطح تحصیلات پدر و مادر خود فرد و همسر دلخواه او، سطح تحصیلات خود فرد و همسر دلخواه او، میزان درآمد خانواده خود فرد و همسر دلخواه او و میزان درآمد خود فرد و درآمد همسر مطلوبش مورد آزمون قرار گرفته‌اند. و به منظور سنجش این هم‌تغییری از آزمون آماری ضریب همبستگی اسپرمن بهره برده‌ایم. پیش از طرح آزمون‌های آماری باید به آمارهای توصیفی مربوطه اشاره کنیم. بر اساس یافته‌های پژوهش توزیع پراکندگی جنسیت در سایت طوبی نشان می‌دهد که ۳۳/۸٪ از جامعه‌ی مورد مطالعه را زنان و ۶۶/۲٪ از جامعه‌ی مورد مطالعه را مردان تشکیل می‌دهند. بیشتر کاربران سایت در سطح تحصیلات لیسانس (۴۹٪) قرار دارند، ۱۶٪ دارای مدرک فوق لیسانس اند، ۱۵٪ دارای مدرک فوق دیپلم، ۱۴٪ دارای مدرک دیپلم دارای مدرک لیسانس، روی هم رفته ۳/۷٪ دارای مدرک دکترای عمومی، دکترای تخصصی و فوق تخصص هستند و تنها ۱/۹٪ کاربران سایت همسریابی طوبی زیر دیپلم‌اند. اکثر کاربران سایت همسریابی طوبی در استان تهران (۳۳/۴٪) زندگی می‌کنند. بعد از آن استان‌هایی که بیشترین کاربر را دارند به ترتیب استان‌های اصفهان (۸/۲۶٪)، فارس (۶/۴۲٪)، خراسان رضوی (۶/۳۱٪)، آذربایجان شرقی (۵/۲۹٪)، خوزستان (۵/۰۹٪) و غیره است. استان‌هایی که کمترین کاربر را در سایت داشته‌اند استان‌های گیلان، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، فارس و البرز و غیره می‌باشند. هر چند آمارهای توصیفی در مورد

جامعه مورد مطالعه فراوان است اما برای پرهیز از طولانی شدن بحث مستقیماً وارد آزمون‌های آماری استنباطی می‌شویم.

آزمون‌های آماری

بر اساس یافته‌های پژوهش و با استناد به نتایج جدول (۱ و ۲)، با اطمینان ۰/۹۹ و سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ رابطه آماری معناداری بین دو متغیر مدرک تحصیلی والدین متقاضی همسریابی و مدرک تحصیلی والدین همسر دلخواه متقاضی همسریابی وجود دارد. بدین معنی که هر قدر که سطح تحصیلات والدین متقاضی همسریابی بالاتر برود سطح تحصیلات انتظاری والدین همسر مطلوبش نیز بالا می‌رود پس در زمینه‌ی سطح تحصیلات والدین افراد همسان‌همسرند. یعنی به دنبال همسر مطلوبی هستند که سطح تحصیلات خانوادگی اش هم سطح تحصیلات خانواده خود فرد باشد. از طرفی، مقدار این رابطه که در مورد سطح تحصیلات پدر برابر با ۰/۲۰۰ است و در مورد سطح تحصیلات مادر برابر با ۰/۲۳۱ است، دلالت بر همبستگی ضعیف بین دو متغیر سطح تحصیلات والدین متقاضی همسریابی و سطح تحصیلات والدین همسر دلخواه دارد.

جدول ۱. رابطه میان متغیر مدرک تحصیلی پدر فرد و مدرک تحصیلی پدر همسر دلخواه

		مدرک تحصیلی پدر فرد	مدرک تحصیلی پدر همسر دلخواه فرد
روی اسپیرمن	مدرک تحصیلی پدر فرد	ضریب همبستگی	1.000
		سطح معنی داری دوباله	.
		N	84284
	مدرک تحصیلی پدر همسر دلخواه فرد	ضریب همبستگی	.200**
		سطح معنی داری دوباله	.000
		N	84211

جدول ۲. رابطه میان متغیر مدرک تحصیلی مادر فرد و مدرک تحصیلی مادر همسر دلخواه

		مدرک تحصیلی مادر فرد	مدرک تحصیلی مادر همسر دلخواه فرد
روی اسپیرمن	مدرک تحصیلی مادر فرد	ضریب همبستگی	1.000
		سطح معنی داری دوباله	.
		N	84285
	مدرک تحصیلی مادر همسر دلخواه فرد	ضریب همبستگی	.231**
		سطح معنی داری دوباله	.000
		N	84146

***همبستگی در سطح معنی داری دوباله معنی دار است

با استناد به نتایج جدول (۳)، با اطمینان ۰/۹۹ و سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ رابطه آماری معناداری بین دو متغیر درآمد خانواده فرد متقاضی همسریابی و درآمد خانواده‌ی همسر دلخواه متقاضی وجود دارد. بدین معنی که هر قدر که سطح درآمد خانواده متقاضی همسرگزینی بالاتر برود سطح درآمد انتظاری خانواده همسر مطلوبش نیز بالا می‌رود پس در زمینه‌ی درآمد خانواده باز هم افراد همسان‌همسرند. یعنی به دنبال همسر مطلوبی هستند که سطح درآمد خانواده اش هم سطح درآمد خانواده خود فرد باشد. از طرفی، مقدار این رابطه که برابر با ۰/۱۶۰ است، دلالت بر همبستگی ضعیف بین دو متغیر سطح درآمد خانواده متقاضی همسریابی و سطح درآمد خانواده همسر دلخواه دارد.

جدول ۳. رابطه میان متغیر میزان درآمد خانواده فرد با میزان درآمد خانواده همسر دلخواه

		میزان درآمد خانواده فرد	میزان درآمد خانواده همسر دلخواه فرد
روی اسپیرمن	مدرک تحصیلی مادر فرد	ضریب همبستگی	1.000
		سطح معنی داری دوباله	.
		N	84392
	مدرک تحصیلی مادر همسر دلخواه فرد	ضریب همبستگی	.160**
		سطح معنی داری دوباله	.000
		N	84209

***همبستگی در سطح معنی داری دوباله معنی دار است

با استناد به نتایج جدول (۴)، با اطمینان ۰/۹۹ و سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ رابطه آماری معناداری بین دو متغیر سطح درآمد متقاضی همسریابی و سطح درآمد همسر دلخواه متقاضی وجود دارد. بدین معنی که هر قدر که سطح درآمد متقاضی همسرگزینی بالاتر برود سطح درآمد انتظاری همسر مطلوبش نیز بالا می‌رود، پس در زمینه‌ی درآمد فردی باز هم افراد همسان‌همسرند. یعنی به دنبال همسر مطلوبی هستند که سطح درآمدش همسطح درآمد خود فرد باشد. از طرفی، مقدار این رابطه که برابر با ۰/۰۴۳ است، دلالت بر همبستگی ضعیف بین دو متغیر سطح درآمد متقاضی همسریابی و سطح درآمد همسر دلخواه دارد.

جدول ۴. رابطه میان میزان درآمد خود فرد با میزان درآمد همسر دلخواه

		میزان درآمد خود فرد	میزان درآمد همسر دلخواه فرد
روی اسپیرمن	مدرک تحصیلی مادر فرد	ضریب همبستگی	**۰/۰۴۳
		سطح معنی داری دوباله	.
		N	۸۴۳۷۲
	مدرک تحصیلی مادر همسر دلخواه فرد	ضریب همبستگی	**۰/۰۴۳
		سطح معنی داری دوباله	.
		N	۸۴۲۰۶

**همبستگی در سطح معنی داری دوباله معنی دار است

جدول (۵) همبستگی ۱۰ ترجیحات اظهار شده افراد با بالاترین فراوانی برای همسر یا شریک ایده‌آل خود (شامل خصوصیات اخلاقی و نگرشی) را با ویژگی‌ها و خصوصیات شخص، فردی‌ای که برای خود اظهار داشته است، نشان می‌دهد. براساس یافته‌های جدول بیشتر ترجیحات فردی اظهار شده افراد با ویژگی‌های اظهار شده آنان برای همسر دلخواهشان همبستگی مثبت دارد و بدین ترتیب ترجیحات آنها از نظریه همسان‌همسری تبعیت می‌کند. بدین معنی که کاربرانی که اظهار داشته‌اند که وضعیت مالی مناسبی دارند به دنبال همسری هستند که او نیز وضعیت مالی مناسبی را دارا باشد (۰/۳۲). افرادی که اظهار داشته‌اند دارای وضعیت خانوادگی مناسبی هستند به دنبال همسان خودشان با وضعیت خانوادگی مناسب هستند (۰/۴۱). در مورد ترجیح تحصیلات هم همان‌گونه که پیش از این نیز ذکر شد افراد همسان

گزینند (۰/۳۷). همچنین همسان‌گزینی در بین آنهایی که اظهار داشته‌اند اهل سفر و تفریح هستند نیز دیده می‌شود، یعنی این افراد به دنبال شریک زندگی‌ای هستند که او نیز اهل سفر و تفریح باشد (۰/۳۲). اما داده‌ها به ما نشان می‌دهند که تفاوت‌های جنسیتی در ترجیحات همگون‌گزینی بین افراد قابل رویت است. بدین ترتیب تقریباً بیشتر ترجیحات همسر ایده‌آل زنان با ویژگی‌های خوداظهاری‌کننده آنان همبستگی مثبت دارد. بدین معنا که زنانی که وضعیت مالی مناسبی دارند، همسر یا شریکی را ترجیح می‌دهند که او نیز وضعیت مالی مناسبی داشته باشد. همچنین، زنانی که اظهار داشته‌اند متولد شهر تهران‌اند، ترجیح می‌دهند که همسر آینده‌شان نیز تهرانی باشد. و زنانی که خود را باایمان، با وضعیت ظاهری مناسب، علاقه‌مند به سفر و تفریح معرفی کرده‌اند، به دنبال شریک یا همسری می‌گردند که او نیز باایمان، با وضعیت ظاهری مناسب، اهل سفر و تفریح باشد. اما این در حالی است که زنانی که ویژگی‌های صداقت، مهربانی، وفاداری را خصوصیات فردی خودشان اظهار داشته‌اند، برای همسر و شریک ایده‌آل خود این ویژگی‌ها را در نظر ندارند. همبستگی میان ترجیحات همسرگزینی مردان و ویژگی‌های خوداظهاری‌کننده آنها این‌گونه نشان می‌دهد که مردانی که خود را باایمان معرفی کرده‌اند، در انتخاب شریک زندگی هم به دنبال فردی باایمان‌اند. مردانی که خودشان باصداقت‌اند، به دنبال فردی باصداقت و آنهایی که وضعیت خانوادگی مناسبی دارند، به دنبال شریک ایده‌آلی‌اند که وضعیت زندگی مناسبی داشته باشد.

جدول ۵. همبستگی میان ۱۰ ویژگی فردی خوداظهاری‌شده کاربران و ویژگی‌های همسر مطلوبشان

مردان	زنان	کل	ترجیحات همسرگزینی
۰/۱۳	۰/۱۹	۰/۳۲	وضعیت خانوادگی مناسب
-۰/۰۱	۰/۴۲	۰/۴۱	وضعیت مالی مناسب
۰/۱۱	۰/۲۶	۰/۳۲	تحصیلات
-۰/۰۳	۰/۳۱	۰/۲۸	وضعیت ظاهری مناسب
۰/۱۹	۰/۰۳	۰/۲۲	صداقت
۰/۱۲	- ۰/۰۱	۰/۱۱	مهربانی
۰/۰۶	-۰/۰۱	-۰/۰۴	وفاداری
۰/۰۴	۰/۲۸	۰/۳۲	اهل سفر و تفریح بودن
۰/۰۱	۰/۳۹	۰/۴	تهرانی بودن

نتیجه‌گیری

تغییرات مداوم زندگی خانوادگی و شغلی انسان‌ها و کاهش تنضیمات و شرایط سنتی ملاقات و همسرگزینی (روزنفلد و توماس، ۲۰۱۲) این شرایط به تدریج به اینکه افراد دیگر در فرآیند جفت‌یابی منفع‌ناشند و فعالانه‌تر عمل کنند، منجر شده است (بارکت و هنری-وارینگ، ۲۰۰۸). در این زمینه با ظهور خدمات همسریابی و دوست‌یابی آنلاین و محبوبیت آنها اساساً روند شروع روابط و چشم‌انداز همسریابی و دوست‌یابی بسیار دست‌خوش تغییر شد (فینکل و همکاران، ۲۰۱۲). به گونه‌ای که بیشتر از یک سوم ازدواج‌های آمریکایی از طریق سرویس‌های خدمات آنلاین شروع شده است (کاسپیو و همکاران، ۲۰۱۳). نگرش‌های مثبتی نسبت به همسریابی آنلاین به عنوان یک راه خوب برای دیدار و پیدا کردن فرد مناسب در طول زمان افزایش یافته است (آمار اینترنتی پتو، ۲۰۱۳). با وجود علاقه زیادی که بین دانشمندان رسانه‌ها و مخاطبان عام (اسپرچر، ۲۰۰۹) به وجود آمده است اما هنوز هم درک محدودی در مورد ماهیت روابط از طریق سایت‌های همسریابی وجود دارد. روابط اجتماعی آنلاین به طور کلی با اشکال مختلف روابط سنتی چهره‌به‌چهره متفاوت در نظر گرفته می‌شود. با توجه به اینکه فضای مجازی راه‌های مجزایی برای برقراری ارتباط و تعامل با دیگران را فراهم می‌کند و بدون واسطه اشخاص ثالث افراد را به یکدیگر پیوند می‌زند و به مرزهای فیزیکی مقید نمی‌شود، متفاوت‌تر از اشکال سنتی برقراری ارتباط است (هوستون و همکاران، ۲۰۰۵). در طول مراحل اولیه توسعه اینترنت در واقع پیش‌بینی‌های غیر واقعی زیادی در مورد نقش آن در تبدیل آدم‌ها به شخصیت‌های ایزوله و منزوی وجود داشت (بارلو، ۱۹۹۶). اما طولی نکشید که با تسری جفت‌شدن افراد بر اساس شباهت‌های نژادی و موقعیت اجتماعی-اقتصادی در محیط‌های غیرمجازی به محیط‌های مجازی، نگرش‌ها به این موضوع بسیار دست‌خوش تغییر شد. اما پرسش مهمی که در اینجا مطرح می‌شود و ما در سراسر این مقاله در پی پاسخ دادن به این پرسش اساسی و مهم بوده‌ایم این است که آیا همسریابی آنلاین به دلیل ارائه یک فضای نامحدود برای انتخاب شریک زندگی به کاهش تفاوت‌های اجتماعی بین گروه‌ها کمک کرده است و یا اینکه با توجه به واسطه‌گری بسیار نظامندی که به سادگی دیگران مشابه را به یکدیگر پیوند می‌زند، باز هم مرزهای اجتماعی را حفظ می‌کند و شباهت‌های زوج‌ها را ترویج می‌دهد. حال در پایان این مقاله پاسخ این سوال با توجه به یافته‌های پژوهش روشن است. هرچند اینترنت و محیط

مجازی بستر و فضای گسترده‌تر اجتماعی را برای افراد فراهم می‌کند و به آنها این فرصت را می‌دهد که خارج از فضای اجتماعی و شبکه روابط محدود اجتماعی اطرافشان با دیگران تعامل کنند، رابطه برقرار کنند و به همسرگزینی اقدام نمایند؛ اما عملاً ما شاهد آن هستیم که در این محیط نامحدود و باز افراد باز هم الگوی همگون‌گزینی محیط واقعی را بازتولید می‌کنند و در محیط نامحدود و ناهمگون مجازی باز هم به دنبال افرادی هستند که بیشترین شباهت و وجه تشابه را با آنها داشته باشند. بنابراین یافته‌های این پژوهش به ما نشان داد که الگوی ترجیحات اظهار شده جوانان ایرانی در محیط مجازی‌ای مثل سایت همسریابی از نظریه همسان‌همسری و همگون‌گزینی تبعید می‌کند. یعنی زبان حال جوانان برای پیدا کردن شریک زندگی و زوج مناسب‌شان حتی در فضای مجازی این است که من همان چیزی را می‌پسندم که هستم!

کالمینج (۱۹۹۸) سه عامل اصلی موثر در همسان‌همسری را شناسایی می‌کند. یکی اینکه افراد ممکن است جفت شدن با کسانی را ترجیح بدهند که شبیه خودشان هستند. دوم اینکه محدودیت در انتخاب افراد ممکن است مانع آنها شود که کسانی را ملاقات کنند که با آنها متفاوتند. سوم اینکه دخالت اشخاص ثالث مانند اعضای خانواده ممکن است افراد را از جفت شدت با دیگران غیرشبه بهراساند. به طور کلی ادبیات مربوط به حفظ بنیان خویشاوندی آشکار می‌سازد که اعضای خانواده نقش بسیار زیادی در تداوم سنت‌های خانوادگی و نزدیکی میان قوم و خویش دارند و تفاوت در زمینه‌های فرهنگی می‌تواند منجر به عدم اطمینان و استرس در بطن خانواده‌ها شود. از این رو متغیرهای گوناگونی مانند مذهب، نژاد، تحصیلات، ریشه‌های ملی، جهت‌گیری‌های سیاسی، جهان بینی افراد ممکن است در هر خانواده خاصی مهم به نظر برسند. اما آنچه که در همه افراد و خانواده‌ها مشترک است این است که به دنبال حداکثر کردن انسجام خانوادگی و حفظ ارزش‌ها و سنت‌های قدیمی خانوادگی به دنبال همسان‌همسری و همگون‌گزینی در جهان ناهمگون و تفاوت‌ها هستند.

منابع

- امینی، ناصر، «معیارهای انتخاب همسر»، زن جنوب، شهریور ۸۰، ۳ صفحه.
- باومن، زیگمونت (۱۳۸۳)، عشق سیال: در باب ناپایداری پیوندهای انسانی، ترجمه عفان ثابتی، تهران، نشر ققنوس.
- حسینی بیرجندی (۱۳۸۰)، مشاوره در آستانه ازدواج، تهران، آوای نور.

- ساروخانی، باقر (۱۳۷۰)، مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده، تهران، سروش.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۵)، مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده، تهران، نشر مرکز.
- شکوری، علی؛ شفیعی، زینب (۱۳۹۳)، بازتولید ارزش های محافظه کارانه در همسریابی اینترنتی (مطالعه موردی سایت همسریابی طوبی)، بهار و تابستان، سال نهم، شماره اول، مجله جهانی رسانه، دانشگاه تهران، صفحه ۵۰-۲۳
- شکوری، علی؛ شفیعی، زینب (۱۳۹۴)، آنچه زنان و مردان می خواهند: تحلیل جامعه شناسی تفاوت های جنسیتی در ترجیحات همسریابی اینترنتی، دوره ۱۳، شماره ۲، مجله زن در توسعه و سیاست، دانشگاه تهران، صفحه ۲۲۵-۲۴۴.
- شهابی، محمود (۱۳۷۱)، آرمان های زوجیت و همسرگزینی در تهران و پژوهشی درباره میزان توافق دختران دبیرستانی و مادران آنها در طرز تلقی های زناشویی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- شهابی، محمود (۱۳۷۱)، افراد چگونه همسر خود را انتخاب می کنند، مجله زنان، شماره ۹.
- قاسمی تودشکجویی، غلامرضا؛ معتمدی، مسعود؛ اسدالهی، قربانعلی؛ مالک، شیکا (۱۳۸۴)، بررسی مقایسه ای ملاکهای انتخاب همسر داوطلبان ازدواج در بدو و یک سال پس از ازدواج، بهار و تابستان، شماره ۸۵، صفحه (۶۷ _ ۷۴).
- گود، ویلیام (۱۳۵۲)، خانواده و جامعه، ترجمه: ناصحی، ویدا، تهران، بنگاه نشر و ترجمه.
- ملکوتی فر، ولی الله، انتخاب همسر در یک خانواده آرمانی از دیدگاه اسلام، در همایش اسلام و فمینیسم (۴ و ۳ اسفند ۱۳۷۹، مشهد)، مجموعه مصاحبه ها و خلاصه مقاله های همایش اسلام و فمینیسم، مشهد، دانشگاه فردوسی، دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹، ۲۰۸ صفحه. (صفحه ۱۹۳).
- Ahern F. M., Cole R. E., Johnsonr. C., VANDENBERG S. G., 1985: Familial resemblances for cognitive abilities and personality in an Egyptian sample. *Personality and Individual Differences* 9: 155-163.
- Alvarez L., Jaffe K., 2004: Narcissism guides mate selection: Humans mate assortatively, as revealed by facial resemblance, following an algorithm of "self seeking like". *Evolutionary Psychology* 2: 177-194.
- Athinson, Maxin. P and Glass , Becky. L. (1985)"Marital Age Heterogamy And Homogamy,1900 To 1980". *Journal Of Marriage and The Family*.Vol.47.No.3, PP ,685-690.
- Barlow, John P. 1996. A Declaration of the Independence of Cyberspace. Retrieved January 20, 2014 (<https://projects.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html>).
- Berado, D.H and Berado, F.M And Vera,H (1985) "Age Heterogamy In Marriage". *Journal Of Marriage And Family* . Vol.47 No. 3,PP . 553-566.
- Bereczkei T., Gyuris P., Weidfeld G. E., 2004: Sexual imprinting in human mate choice. *Proceedings of the Royal Society of London, Series B: Biological Sciences* 271: 1129-1134.

- Bereczkei T., Csanaky A., 1996: Mate choice, marital success, and reproduction in a modern society. *Ethology and Sociobiology* 17: 17–35.
- Blackwell, Debra L., and Lichter, Daniel T. 2004. Homogamy Among Dating, Cohabiting, and Married Couples. *The Sociological Quarterly* 45:719–37.
- Bleske-Rechek A., Remiker M. W., Baker. J. P., 2009: Similar from the start: Assortment in young adult dating couples and its link to relationship stability over time. *Individual Differences Research* 7: 142–158.
- Blood, R.O., Wolf. D.M., (1960) *Husbands and Wives: the Dynamics Of Married Living* Free Press New York.
- Brase G. L., Guy E. C., 2004: The demographics of mate value and self-esteem. *Personality and Individual Differences* 36: 471–484.
- Bruze G., (2010): *New Evidence On The Causes Of Educational Homogamy*, Department of Economics, Aarhus School of Business / School of Economics and Management, Aarhus University, JEL Classification: I21, J12.
- Burgess Ernest W., and Wallin Paul. 1943. Homogamy in Social Characteristics. *American Journal of Sociology* 44:109–24.
- Buss D. M., 1985: Human mate selection. *American Scientist* 73: 47–51.
- Byrne D., Griffitt W., Stefaniak D., 1967: Attraction and similarity of personality characteristics. *Journal of Personality and Social Psychology* 5: 82–90.
- Byrne, D., Ervin, C. R., & Lamberth, J. (1970). Continuity between the experimental study of attraction and real-life computer dating. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16, 175–165.
- Cacioppo, John T., Cacioppo, Stephanie, Gonzaga, Gian C., Ogburn, Elizabeth L., and VanderWeele, Tyler J. 2013. Marital Satisfaction and Break-ups Differ across On-line and Off-line Meeting Venues. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 110:10135–40.
- Chambers V. J., Christiansen J. R., Kunz P. R., 1983: Physiognomic homogamy: A test of physical similarity as a factor in the mate selection process. *Biodemography and Social Biology* 30: 151–157.
- Chen, CH. Y (2005). *Picking And Choosing: The Simulation Of Sequential Mate Selection Process*. University Of Wisconsin-Madison, Department Of Sociology, couples. *Journal of Social and Personal Relationships* 6:223–229.
- DiMaggio, Paul and Eszter Hargittai. 2002. “From the Digital Divide to Digital Inequality.” Presentation at the annual meetings of the American Sociological Association in Chicago, August 2001.
- Esteve A., 2009: Long term trends in marital age homogamy patterns: Spain, 1922–2006. *Population (English Edition)* 64:173–202.
- Festinger, L., Schachter, S., & Back, K. (1950). *Social pressures in informal groups*. New York, NY: Harper.
- Finkel, Eli J., Eastwick, Paul W., Karney, Benjamin R., Reis, Harry T., and Sprecher, Susan. 2012. Online Dating: A Critical Analysis from the Perspective of Psychological Science. *Psychological Science in the Public Interest* 13:3–66.
- Freeman L., 1955: Homogamy in interethnic mate selection. *Sociology and Social Research* 39: 369–77.
- Glicksohn J., Golan H., 2001: Personality, cognitive style and assortative mating. *Personality and Individual Differences* 30: 1199–1209.
- Griffiths R. W., Kunz P. R., 1973: Assortative mating: a study of physiognomic homogamy. *Social Biology* 20: 448–453.

- Gyuris P., Jarai R., Bereczkei T., 2010: The effect of childhood experiences on mate choice in personality traits: Homogamy and sexual imprinting. *Personality and Individual Differences* 49: 467–472.
- Henry-Waring, Millsom, and Barraket, Jo. 2008. Dating and Intimacy in the 21st Century: The Use of Online Dating Sites in Australia. *International Journal of Emerging Technologies and Society* 6:14–33.
- Hinsz V. B., 1989: Facial resemblance in engaged and married couples. *Journal of Social and Personal Relationships* 6:223–229.
- Hitsch G. J., Hortacsu A., Ariely D., 2010: What makes you click? Mate preferences in online dating. *Quantitative Marketing and Economics* 8: 393–427.
- Houston, Serin, Wright, Richard, Ellis, Mark, Holloway, Steven, and Hudson, Margaret. 2005. Places of Possibility: Where Mixed-race Partners Meet. *Progress in Human Geography* 29:700–17.
- Jacob T., Bremer D. A., 1986: Assortative mating among men and women alcoholics. *Journal of Studies on Alcohol* 47: 219–222.
- Jaffe K., CHacon-Puignau G., 1995: Assortative mating: sex differences in mate selection for married and unmarried couples. *Human Biology* 67: 111–120.
- Jones H. E., 1929: Homogamy in intellectual abilities. *The American Journal of Sociology* 35: 369–382.
- Kalmijn M., 1998: Inter-marriage and homogamy: causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology* 24: 395–421.
- Kalmijn M., FLAP H., 2001: Assortative meeting and mating: Unintended consequences of organized settings for partner choices. *Social Forces* 79: 1289–1312.
- Kalmijn M., 1991: Shifting boundaries: Trends in religious and educational homogamy. *American Sociological Review* 56: 786–800.
- Keller M. C., THIESEN D., YOUNG R. K., 1996: Mate assortment in dating and married couples. *Personality and Individual Differences* 21: 217–221.
- Knox, D., Daniels, V., Sturdivant, L., and Zusman, M. E. (2001). College Student of the Internet for Mate Selection. *College Student Journal*, 35 (1), 158-160.
- Little A. C., BURT D. M., PERRETT D. I., 2006: Assortative mating for perceived facial personality traits. *Personality and Individual Differences* 40: 973–984.
- Luo, S., Chen, H., Yue, G., Zhang, G., Zhaoyang, R., & Xu, D. (2008). Predicting marital satisfaction from self, partner, and couple characteristics: Is it me, you, or us? *Journal of Personality*, 76, 1231–1266.
- Maes H. H., Neale M. C., Kendler K. S., Hewitt J. K., Silberg J. L., Foley D. L., Meyer J. M., 1998: Assortative mating for major psychiatric diagnoses in two population-based samples. *Psychological Medicine* 28: 1389–1401.
- Mare, Robert. D. 1991. Five Decades of Educational Assortative Mating. *American Sociological*. 56:15–32.
- Mascie-Taylor C. G. N., 1987: Assortative mating in a contemporary British population. *Annals of Human Biology* 14: 59–68.
- Mccrae R. R., Martin T. A., Costa P. T., Hrebickova M., Boomsma D. I., Willemsen G., 2008: Personality trait similarity between spouses in four cultures. *Journal of Personality* 76: 1137–1164.
- Mcleod J. D., 1995: Social and psychological bases of homogamy for common psychiatric disorders. *Journal of Marriage and the Family* 57, 1: 201–214.
- Merikangas K. R., 1982: Assortative mating for psychiatric disorders and psychological traits. *Archives of General Psychiatry* 39: 1173–1180.

- Miner E. J., SHackelford T. K., Starratt V. G., 2009: Mate value of romantic partners predicts men's partner- directed verbal insults. *Personality and Individual Differences* 46: 135–139.
- Myers, N.J (2008), "Black college students attitudes towards romance and mate selection", Doctoral Dissertations, (<http://www.widener.edu/academics/schools/shsp/hss/degrees/phd/abstracts.aspx>)
- Nojo S., Ihara Y., Furusawa H., Akamatsu S., Ishida T., 2011: Facial resemblance and attractiveness: an experimental study in rural Indonesia. *Letters on Evolutionary Behavioral Science* 2: 9–12.
- Nojo S., Tamura S., Ihara Y., 2012: Human homogamy in facial characteristics: does a sexual-imprinting-like mechanism play a role? *Human Nature* 23: 323–340.
- Ortega S. T., Whitt H. P., William J. A., 1988: Religious homogamy and marital happiness. *Journal of Family Issues* 9: 224–239.
- Pennock-Roman M., 1984: Assortative marriage for physical characteristics in newlyweds. *American Journal of Physical Anthropology* 64: 185–190.
- Pew Internet 2013. Demographics of Internet Users. Accessed online 22.10.2013: <http://pewinternet.org/Trend-Data-%28Adults%29/Whos-Online.aspx>. 56:15–32.
- Regan P. C., 1998: What if you can't get what you want? Willingness to compromise ideal mate selection standards as a function of sex, mate value, and relationship context. *Personality and Social Psychology Bulletin* 24: 1294–1303.
- Rosenfeld, M. J. & Thomas, R. J. (2012). Searching for a Mate. *American Sociological Review*.
- Sprecher, Susan. 2009. Relationship Initiation and Formation on the Internet. *Marriage and Family Review* 45:761–82.
- Spuhler J. N., 1968: Assortative mating with respect to physical characteristics. *Biodemography and Social Biology* 15:128–140.
- Sterbova Z., Valentova J., (2013): Influence of homogamy, Complementarity, and sexual imprinting on mate choice , *Moravian Museum, Anthropos Institute, Brno*.
- Stevens G., 1991: Propinquity and educational homogamy. *Sociological Forum* 6, 4:715–726.
- Sweeney, Megan M., and Cancian, Maria. 2004. The Changing Importance of white women's economic prospects for assortative mating. *Journal of Marriage and Family* 66: 1015–1028.
- Udry ; I . Richard, (1960) , The Social context of marriage. j.b. lirrincott company, 3 nd end, new York
- Watson D., Klohnen E. C., Casillas A., Simms E. N., Haig J., Berry D. S., 2004: Match makers and deal breakers: analyses of assortative mating in newlywed couples. *Journal of Personality* 72: 1029–1068.
- Watson D., Klohnen E. C., Casillas A., Simms E. N., Haig J., Berry D. S., 2004: Match makers and deal breakers: analyses of assortative mating in newlywed couples. *Journal of Personality* 72: 1029–1068.
- Yancey G. , (2007): Homogamy over the net: Using internet advertisements to discover who interracially dates, *Journal of Social and Personal Relationships*
- Zajonc R. B., Adelman P. K., Murphy S. T., Niedenthal P. M., 1987: Convergence in the physical appearance of spouses. *Motivation and Emotion* 11: 335–346.
- Zietsch B. P., Verweij K. J. H., Heath A. C., Martinn. G., 2011: Variation in human mate choice: simultaneously investigating heritability, parental influence, sexual imprinting, and assortative mating. *The American Naturalist* 177: 605–616